

Megjelenik minden csütörtökön. — Előfizetési ár: egész évre 4 frt, fél évre 2 frt, negyedévre 1 frt. — Hirdetések ára: 4 hasábos petitior 8 kr. Az előfizetési pénzeket a Szent-István-Társulat igazgatóságához, a kéziratokat a lap szerkesztőségéhez (IV. Lövész-utca 13. sz.) kérjük küldeni.

Budapest, 1885.

13. szám.

Márczius 26.

SIMOR JÁNOS

bibornok, herceg-primás megnyitó beszéde

a Szt.-István-Társulat márcz. 19-iki nagygyűlésén.

Tisztelt nagygyűlés!

Szerencsésnek érzem magamat mindannyiszor, valahányszor a nagygyűlés alkalmából diszes körökben megjelenve, mindnyájokat Üdvözítőnk szentséges nevében üdvözölhetem. Ez alkalommal figyelmüket irodalmi működésünk mezején oly kérdésre kívántam felhívni, mely elől, bármily rémületes legyen is, kitérni alig lehet, értem a munkások kérdését, mely a megélhetésnek, nemzeti és társadalmi főmradhatásnak, minden műveltségnek, minden erkölcsi rendnek kérdése Európában.

Hazánkban nem született, hanem közénk dobatott e kérdés, mert azokban is utánoztuk a külföldet, melyek ott e kérdést szüleményezték. A vész, habár csak első mozgásban, itt is megvan és fenyegető; de kedvezőbb helyzetünk — mert a betegség kezdetén állunk — a meglevőnek gyógyítását, a fenyegető elem további fejlődésének megakadályozását a kormányzók bölcsesége, a nemzet szeretete könnyűvé teheti.

Ne keltsen csudálkozást, hogy e kérdésről, habár csak legfelsőbb elemeiben, irányainak csak legvékonyabb vonásaiban én szólok. Ez a szegénység ügye általában, ez az örök igazságnak, az erkölcsi törvénynek, tehát az evangéliumnak ügye az anyagiakban, — ez a pártolás, a vezérlés ügye az ügyefogyottak szélesre nyult táborában, hogy a lelketlen vezérek alatt, a kétségbeesés örvényeiből elkapatva, a mit erőszakkal gyógyítani akarnak, teljesen gyógyíthatatlanná ne tegyék.

»Misereor super turba«, szánom a sereget, szóló Üdvözítőnk, látván az éhező sokaságot. Mások érdekéről, mások javáról gondosnak lenni, ez a mit a világ ma nehezen fog fel, minden lelkipásztor kötelessége.

Mikor én, mint választott püspök az oltárhoz léptem, az engem felszentelő püspök az egyház nevében e kérdést intézte hozzám: akarsz-e a szegények, az idegenek, az ügyefogyottak iránt szelid és irtalmas lenni? feleltem: akarok.

Ily társadalmi kérdés megoldásánál felszólalni, közreműködni engemet püspöki fogadalmam kötelez.

Szentséges atyánk Rómában a püspökök püspöke. Ő azoknak utódja, kik a protestáns Müller szerint az európai társadalmat megalkották, kik az anglikán Macaulay szerint Európában minden királyi ház bölcsőjénél virrasztottak, és ki mintha Angolország fővárosát mai ábrában szemléltette volna, írja a pápákról, hogy akkor is a társadalom mentői lesznek, mikor az ausztráliai vadonból kikerült idegen London főhidjának romjain merengeni fog. Ezen hidat akarták pár hét előtt szétrobbantani.

Szent atyánk védtelen elhagyatottságában a munkásokat, az iparosokat, szóval a társadalom elhagyatottjait többször már védelembe ajánlotta, és hogy magukon ker. társulatokba sorakozva, a közrend megrázkódtatása nélkül segítsenek, többször buzdította, legújában folyó évi február 17-én a bőjti hitszónokokat fogadva, ezeket mondá: »Szemeim előtt lebegnek a siralmas, a szomorú társadalmi viszonyok, melyek az istentelen, a forradalmi tanokból fejlődve, nemcsak az egyházat, de magát a társadalmat is végveszélylyel fenyegetik, az emberi bölcsesség nem talál védvet, nem talál orvosságot, az elhagyott keresztény elvekre kell visszatérni: legyetek rajta, hogy erről az elméket felvilágosítsátok, meggyőződésre bírjátok.« Ily értelemben nyilatkozott febr. 23-án, mikor a francia iparos egyletek küldöttjeit fogadta.

A nyomor, a nyomornak forrása, a nyomornak

veszélyessége és orvossága a Szent atya által megjelelve, én a szent atyának a tisztelt nagygyűlés tagjaival együtt engedelmes fia, a szent atya rövid mondatát röviden taglalom.

Az egyház mint tökéletes társadalom szülte, ezred év folyamán át tervezte, a lázadó szenvedély, vagy a féktelen hatalmaskodás ellen védte a ker. társadalmat: a mai vész távoli eredete az, hogy a ker. szívből elszakadt tanok javaslatai szerint, a társadalom főelemeit: a házasságot, a családot, az iskolát, a birtokot, a tekintélyt, természetes isteni alapjaiból kiemelve, természetes örétől elszakítva, az önérdék, a bir-, a nyer- a kéjvágy szenvedélyeinek átszolgáltatták.

Államkormányzási rendszerek embernek a művei, azért változók: a társadalom, azaz: religió, család, birtok, tekintély, Istennek műve, azért mindig ugyanazok. Itt valamit lényegben szervezni, annyi mint rontani. Isten nélkül nincs religió, nincs vallás, — valóság nélkül nincs család, nincs nevelés: család nélkül nincs birtok, nincs tekintély: birtok és tekintély nélkül nincs társadalom; társadalom nélkül fölösleges az állam, mely épen az Istentől alkotott, szervezett társadalmi rendnek megóvására küldetik.

A nyomor legközelebbi forrása ott rejlik, hogy a nyervágy korlátlan fölhogósítása mellett, az iparos minden társulati kötelékből, mely egykoron óvadéka s támasza s vallásos vigasza volt, kiszakítva, minden erkölcsi hivatástól megfosztva, pusztán mint szervezett erő, mint árucikk tekintetett, mely Cobden szerint a közpiacra dobva, értékében annak számossága szerint emelkedik, vagy hanyatlak. Mondták: szabadsága megvédi őt. Kit védett meg a szabadság az éhhaláltól? Megvédi iparos társaival kötött szövetség? Épen e szövetség, a mai vész.

Ily helyzet, ily viszony önmagában nem keresztényi, nem igazságos, nem emberi, nem társadalmi.

Az emberi munka jutalmat követel, de az nem áru, mert az maga az ember az ő családjával, az ő hivatásával az Istenhez; ő erkölcsi személy, erkölcsi rend, erkölcsi méltóság: az ő munkájára a társadalomnak szüksége van, de neki napi bérén kívül még más figyelemre van joga, mert a nemzet jóléte nemesak azt követeli, hogy az iparosnak mindennapi kenyere, hanem hogy erkölcsösen nevelt családja is legyen.

Az árucikk-elmélet ezt figyelmen kívül hagyja, és azért erkölcstelen.

A társadalmi egyes osztály elhanyagolásáról Cicero, mint állambölesész megjegyezte: Qui parti civium consulunt, partem autem negligunt, rem pessimam in civitate inducunt: seditionem atque discordiam (hogy a kik a polgárok egyik osztályáról gondoskodnak, a másik

osztályt elhanyagolják, a legnagyobb rosszat viszik be az államba: a lázadást és az egyenetlenséget.)

Proudhonnak sok állítását lehet s kell is tagadni: de mikor írja: »tagadni a tőke és a munka ellentétét, annyit tesz, mint tagadni az okot, mely az ellentétet szülte, s ez: a társadalmi igazságtalanság;« (»L. Capacité des classes ouvrières.«) a helyzetek mellette tanuskodnak.

Egyes gyárosok lehetnek még érzékenyek munkásaiknak nyomora iránt, de a névtelen részvénytársulatok? Ezek közt nem hiányoznak az érzéketlenek, előttök a munkás gépkerék, mely ha felpattan, megindulás nélkül mással cseréltetik fel.

A helyzetről írja Mesnil, hogy »a munkásnak nem már erényre, hanem hősiességre van szüksége, hogy ne gyűlölje a társadalmat, melyben ilyesmi a jog védve alatt történhetik.« Ily társadalomban, írja Leroy Beau-lieu, csak embercsoport van egymás mellett, nem pedig erkölcsi ember: ezek egymás iránt keblökben csak hidegséget, megvetést, irigységet hordoznak; két táborra szakad fel tehát a társadalom, bármelyik tábor győzelme az egész társadalom roskadása . . . Milyen roskadás! A szenvedélyek magas hangokban csapnak fel, — a hadi szervezés a munkás kezek millióinál befejezéséhez közeledik, a vezért a vak eset vagy merészség fogja megadni és a népvándorlások síralmai — számum, az égető szél-cyclon a forgó szél, a szárnyain rohanó víztölcsér pusztulásai csak árnyképek — — nem akarok nagyítani, mert a vad szenvedély rohamainak rombolásait előre kimérni nem lehet.

Tizenöt év előtt még nyugodtan lehetett tudományos felolvasásokat tartani a munkás-kérdésről, ma tenni kell és messzelátó bölcseséggel, mert kuruzslás csak mérgecsüveg a betegséget. A veszély jelenleg az, hogy a munkás védtelennek hívén magát, vasfegyelem szigorával követi azt, aki neki védelmet ígér, lenne bár ez legnagyobb csaló, körmönfont szédelő. A munkás sokat látott, sokat tanult, ő nagy iskolán esett át: mert ha szabad volt koronákat, országokat feldulni, elfoglalni s erre őt mint eszközt vezették: mi nem volna előtte szabad, amit végrehajthatni gondol? Nescit plebs jejuna timere, — az éhező sokaság nem ismer félelmet s az éhség rossz tanácsadó »malesuada famés,« megmondta már Virgil. A munkás tanult, megtanulta, hogy nincs jog, nincs igazság, csak melyet a többség teremt! ő elhiszi, hogy ő a többség, övé lehet az államhatalom. S akkor majd teremt ő magának jogot, teremt igazságot, s meglesz a paradicsom a földön.

Küzdelem a fönlétért, a haladás, a közgazdagodás gyanánt dicsértetett, melyből majd kijut mindenkinek, s épp erről írja Louis Blanc »ha a küzdőfelek egyenlőtlenek, a szabadság csak az elnyomás fegyvere.«

Nehánynak hirtelen gazdagodását százezreknek elszegényedése kíséri; ezreknél a nyomor pusztít; a gazdagoknál, miként Molinari megjegyzi, a gazdagság elvesztette az állandóságot, — a dus asztalnál a kanál kiesik, — mert a gazdag sem bizonyos, hogy holnap hol eszik. « A nemzetgazdaszat általában a vallásos erkölcsi alap hiányában beteg — nagyon beteg — e viszonyok, amint szent atyánk hirdeti, a keresztény hittől elpártolt, azért istentelen és forradalmi tanokból fejlődtek.

Hol van a gyógyszer?

Az állami hatalom nem adja meg a kérdést, mert a munkások kérdése magában vallásos, erkölcsi kérdés. Az egyház egymaga nem oldhatja meg, mert az erkölcsrontó helyzetek anyai szavának hatását eltompítják. Egyes ország erre gyenge, mert a baj egyetemes, rövid időszak nem elég, mert majdnem egy század tévedései születték e rémületes kérdést.

Intés ez, hogy az Istennek művét rombolni büntetlenül nem lehet.

Anyagi erő nem segít. Muszkaország a példa. Engedmények, a vesztett előrelátás gondatlanságának szülöttjei, mit sem enyhítenek, mert Franciaország, a legnagyobb beteg, már egészséges volna. Pénz nem segít; — Angolország, ha igaz, a csaták győzelmeit pénzen vásárolhatja, de az ötszáz millió franknyi évi szegény-adója csak egy csepp víz a homoktengerben. Munkásszabadság nem javít, mert épp ez a nyomor szülője. Kormányzási ügyesség, vagy szigorú csendőrség mit sem kérlel, mert Poroszországnak nyakán a veszély.

Méltán mondhatja a szent atya: »az emberi bölcsesség magában nem talál védvet, nem talál orvosságot.«

A főczél, mi itt főeszköz is egyszersmind, az: hogy az ipartulajdonos és az iparmunkás, szóval a munkaadó és a munkás közt az erkölcsi, a vallási kötelék visszaálltassék, mind a kettőnek érdeke követeli ezt. Gazdag és szegény mindig volt, lesz is e földön; együtt éltek ezek, együtt kell élniök; az Isten egymásra szorította őket, hogy a szeretet és hála éltesse mindkettőjüket.

Mindegyikének parancsot adott az Isten az ő felebarátjáról: a gazdag és a szegény találkoztak, mert mindkettőjük alkotója az Isten, mondja a szentírás. Lázadás az Isten ellen, önzés és nyervágy ásta meg az úrt a kettő között; ker. igazságnak, ker. szeretetnek kell azt behordani, kiegyenlíteni. A munkások sorsa mindig sanyaru volt, marad is sanyaru, csak a ker. hit, ker. erkölcs fogja megakadályozni, hogy türehetetlen ne legyen. Azért írja Blanqui: a »gazdasági kérdések sohasem fognak megoldatni, ha csak a religió nem veszi azokat a kezébe.« Más helyen írja: »Harmincz év előtt a gyáros nem volt ugyan példás atya, de mégis atya volt; a munkás nem volt példás családtag, de

mégis családtag volt, mert valláserkölesi kötelék volt közöttük; ma pusztán érdekre vannak utalva, ez pedig ellentétbe hozza őket.«

Egy tető alatt éltek, egy asztalnál étkeztek: ma este felé kifizetttven a napibér, a munkás távozik, mert ő jelenleg teher, ő veszély, egykor véd volt a háznál, ma nem egyszer gyilok a kezében, dinamit a zsebében.

Mi óvja meg a tulajdonost az önérdek nem nemes, de csábító tanácsaitól? mi tartja meg türelemben, feláldozó szeretetben némely munkásainak hálátlanságai-va szemközt? Mi fogja a munkásnak lelkét az izgatások ellen vértetni, mi fogja önmehtagadásban tartant, hogy a gyártulajdonosban minden esélyek közepette legnagyobb jótévőjét és ennek gazdagságában saját jólétének biztosságát ismerje el?

Csak a ker. hit, csak a ker. erkölcs. — Nagy tévedés, nagy bűn volt a törekvés, az egyházat a társadalom minden pontjain akadályozni, mellőzni, s nélküle, sőt ellene mindent alkotni akarni.

A tizenharmadik század elején hasonló társadalmi felosztás fenyegette Európát: ki kérlelte meg a veszélyt? Assisi szent Ferenc az ő önkénytes szegénységével és sz. Domonkos az ő rózsafüzérével. Paulai sz. Vincze s mainap Don Bosco szerzetes többet tettek a munkás-kérdés megoldására, semmint a világ tudósai egyetemben, mert, mint egy amerikai szocialista írja: »a társadalmi feladatok megoldására nem elég az ész, szív is kell hozzá és meleg részvét az emberiség egy nagy részének szenvedései iránt.«

Simon Gyula, az ismert szenator, 1876-ban szólt, minél helyesebben a sz. Vincze egylet egy legbuzgóbb tagja sem szólhatott, mondván »a rendnek, a békének eleme nem annyira az anyagi, hanem az erkölcsi javítás. Belépni kell a viskóba, a munkások büzhödt lakásaiba, megvinni neki az élet tudományát a jelenre, az alapos reményt a jövőre, fölkelteni a csüggedésben szunnyadozó lelkét, bátorságot önteni bele; akkor, de csak akkor a hozott jótétemény nem lesz hasonló a mélységbe dobott kőhöz, mely morajt okoz, azután örök esend van.«

Mitől várja Liebknecht a sikert? »Meddig a munkás a papnak járma alatt van — így csufolja ő a keresztény hitnek befolyását — esztelenség várni, hogy a munkás készséges eszköz legyen kezeink között.« És Bakunin mitől várta? »a népnek kell, hogy jobb karunk legyen, és hogy e kar tétlen ne heverjen, fel kell szabadítani az Isten és az örök élet hitétől; nem elég, hogy törzstisztjeinknél meglegyen az atheizmus, kell hogy ez a közkatónákat is áthassa. (Teologia politica di Mazzini 1872.)

Mily mélységes bölcsészettel mondá sz. Ágoston: »Jézust keresi mindenki, egyik gyűlöletből, másik sze-

retetből, amaz, hogy Jézust megölhesse, emez hogy örökre birhassa. Ő az út, ő az igazság, ő az élet; az ő hiánya a szivekben, az európai társadalom nyomorának legélesebb nyomora. «

Bastiat olvasván az evangéliumot, bevallá: »hogyan ez a társadalmi gazdaság legfőbb kérdéseit oly értelmiséggel oldja meg, miszerint következtetnie kell, hogy az evangélium és a társadalom szerzője egy s ugyanaz. « Az anglikán Rodcher pedig azon meggyőződésnek adott kifejezést, hogy a »kanonjog legtokéletesebb társadalmi törvénykönyv. «

Dumond szociálista hasonló irányu ujságban (Liberté) mult hó futolsó napjaiban Zola regényének egész tartalmáról, a munkás-osztály hanyatlásáról ezeket írja: »Mily más jelenet volt ezelőtt a műhelyben! A czéh gondoskodott arról, hogy az iparos a védszentben saját magát szemlélje. Ott látta ő sz. Honorius, mikor a kenyértésztát a kemenczébe rakta; más műhelyben sz. Eloit, mikor a tüzes vasat verte; sz. Crepint, mikor varrt; sz. Crepiniánt, mikor a bőrt metélte. A czéh kápolnájában ott volt Jézus képe, aki születésül bármelyik királyi családot választhatta volna, választott iparossá lett királyi családot.

»A pap az isteni ács mestert hirdette az iparosoknak, s Bossuet után mondhatta, hogy az egyház kezdetén ekét mutogattak, mely Jézus kezéből került ki, s az iparos örvendhetett, mert Jézus a kézművesek egyike. Mily másképen gondolkodik, mily más eredményeket mutathat fel az egyház a kézműves osztályban; ő tudja az ipar költségét és nemességét megkedveltetni, mi a műhelyből a munkásnak bagneot csináltunk, a kézművesekből pedig örökös rabokat. « (L. L'Univers 6298. sz. febr. 26. 1885.)

Tisztelt negygyűlés! Ma a társadalmi veszélyek ugyanannyi ostromozó hitküldérek az eltévedt elmék megtérítésére. A nagy angol lap, a Times, — ismerik, hogy nem katolikus lap, — a napokban írta: »mai nap a katholicismust a közrend érdekében nem lehet nélkülözni. « Thiers 1830-ban, Quelen, párisi érsek, palotájának rombolója, öreg napjaiban kényszerült bevallani: »Katholicizmus nélkül Európa borzalmas khaoszba menne át. «

Pressensé, protestáns, raczionálista, ezen évi febr. 23-án a francia szenátusban ezeket mondá: »E türelmetlenség, ez ellenségeskedés az egyház és állam közt, borzasztó következtetéseket fog szülni az államra; mert a religió megelőzött minden államintézményeket, tul is fogja élni azokat, miután ő örök elveken alapszik. Én előnyt adok Quinet Edgár szavának: »csalódunk, ha hiszszük, hogy minden csak anyagi erő által teremtetik, csak anyagi erő által kormányoztatik. Emlékezzenek Pelletan Ödön mondására: »az Isten nem halt

meg, de mi haltunk meg nélküle. « (L. Univers febr. 24. 1885.)

Tanulhattunk, tanulhatunk ezután is sokat a külföldtől, de viszont a külföldnek oktatást is adhatunk, minden nemzeti és társadalmi intézményeket a keresztény religió, a keresztény erköles alapjaira fektetvén. Nemzetünknek életereje lesz, és legyen: az egyházi és az állami hatalom bizalmas, testvéries együttműködése. Legyenek általán üdvözölve nagygyűlésünk tagjai; legyenek hálás köszönetünkkel tetézve társulatunk magas méltóságú elnökei, és a mindennapi munkában fáradni nem tudó tisztviselői: én a gyűlést ezennel megnyitom.

Édes álmom.

Óh szép varázs, óh drága édes álmom!
Mely most is üdvözítéd a kebelét
És villanó sugárod fénybe hinti
Bus életem, ha elhagyott s levert.
Még föllobog a hamvadó sugáron
Egy üdvözítő tulvilági fény
S el-elmerengve lelkem álmodásán,
Egy szebb dicső világba térek én . . .

Kiszállva lelkem elmuló porából
— Mért annyi szomja, vágya égeté —
Szárnyára kelve fölrepült magasra
S remegve, vágyva ért a menny elé:
És üdvözülve hullt le szent örömben
Mint gyenge kis virág az Ur előtt.
Ki szent mosolylyal boldogítani vágyik
Az üldözött, az árva szenvedőt.

És mint a fán a rezzenő levélke
— Midőn köszönti őt az esti szél —
Remegni kezd, óh én is úgy remegtem,
De hí az Ur, hozzám a kegy beszél.
S mint tiszta harmat hull a kis virágra
— Ugy árad énfelém e lány beszéd;
A végtelen örök világ királya
Felém szeretve nyújtja szent kezét . . .

S én boldogulva térdelék előtte,
Szerelme lángsugára szállt fölém;
Sovár szívemnek földerült reménye.
Letűnt borúm a béke szent ölén.
És elfeledve bösz vihar csatáját
Az angyalok imádatos dalán,
Miként a kis harang zengő imája,
Imádvá zengtem én is hő danám!

Elénekeltem lángoló szerelmem!
Kezembe volt a drága égi lant.
Szép volt a dal, minőt csak ég teremthet,
Minőt soh' sem daloltam ott alant.
A szent öröklét győzelem-danáját
Daloltam el a röpke dal helyett,
S miként a menny magasztos glóriája,
Szép volt dalom, mert: Isten ihletett!

Óh szép varázs, óh drága édes álom!
 Mely most is üdvözítéd a kebelt
 És villanó sugárod fénybe hinti
 Bus életem, ha elhagyott s levert.
 Még föllobog a hamvadó sugáron
 Egy üdvözítő tulvilági fény,
 S el-elmerengve lelkem álmodásán
 Egy szebb, diésőbb világba térek én...

(Vácz, 1884. decz. 3.)

Lévay Mihály.

Jeanne Hachette.

(Történeti beszély.)

I.

1472-ik év június havának egyik estéjén szokatlan tevékenység uralkodott Beauvais város kapuja előtt elterülő fehérítő-téren. Gervaise lányasszony, a gazdag Pilon Márton gazdaasszonya, ide s tova ugrált mankóján a kifeszített vásznak között, miért is az őrtálló szolga minden karón és zsinegen talált valami igazítani valót: a szolgálók pedig oly gyorsan futottak le a folyóhoz vízért, amint csak birtak, s épen nem tréfáldoztak az öntözés mellett. Csak a két nagy lánczos eb nem látszék hódolni a szigorú gazdaasszonynak, ezek dühös szemforgatással kísérik a kis öreg minden mozdulatát, s midőn mellettök elhaladt, haragosan morogtak reá.

— Bestiák — mormogá Gervaise, és felemelé rájuk mankóját, de még sem merete őket bántani, hanem csupán kaján oldaltekintettel sántikált el mellettök, s bizonyosan a cselédeken tölti ki boszuját, ha az ebek ugatása egy a réten feltűnő férfura nem teszi őt figyelmessé.

A közeledő, egy magas, izmos-termetű férfi, szürke kabátot és bőrnadrágot viselt, térdeit felhuzva, hanyagul ült szamarán, már messziről emelgette kalapját és köszöngetett vele. Gervaise lányasszony tőle kitelhető módon sietett feléje.

— Ej, szerencés jóestét kívánok! — kiáltá. — Oh mennyire örülök a megtiszteltetésnek.

— »Jó jó!« vágott szavába dörgő boszus hangon a férfi, ki megállítá szamarát, s kezét nyujtá. — Már régen nem láttuk egymást Gervaise lányasszony, tudakozódní jöttem, hogy mint áll üzletünk?

— Üzletünk — ismétlé apró fekete szemeknek egy jelentős hunyorításával Gervaise. — Ugyan minő üzlete lehetne a gazdag Bazil molnárnak a szegény öreg Gervaise névivel? De hagyjuk a tréfát, és beszélje el, hogymint vannak otthon?

Ezen szavaknál gondosan körülnézett, miután meggyőződött, hogy senki sem hallja, közelebb lépett a molnárhoz és halkan folytatá:

— Colin a napokban visszatér Párisból.

— Ezt már tudom — mormogá a molnár, ki erős hangját csak nehezen tudá mérsékelni. — Csak azt akarom tőled hallani, mire mentél a szülőkkel. Négy hónap előtt azzal hitegetted, hogy majd hamar rendbehozod az ügyet, a várakozással már elteltem.

— Ugyan legyen eszén — viszonzá Gervaise. — Tudhattam-e előre, hogy Colin oly sokáig fog Párisban maradni: avagy tehetek-e valamit, ha ő távol van?

— Hogyan, hát eddig még semmit sem tettél volna? kiáltott a molnár.

— Csendesesen, csendesesen — rimánkodék az öreg. — Hiszen a napokban megjön, s akkor megteszek, a mit tehetek.

— Halld Gervaise! — esék szavába a molnár — ily ígéretekkel többé már nem teszesz bolonddád: hat hét alatt vagy tisztába hozod az ügyet Colin és egyik lányom között: vagy visszaadod a 15 livres-t, melyet előpénzül kaptál.

— Hat hét alatt! — kiáltott fel az öreg, míg kiaszott kezeit összecsapná. — Hiszen ily rövid idő alatt még a legszebb leányt is alig lehetne férjhez adni, és az ön leányai...

— Csufak — egészíté ki Bazil az öreget, midőn ez elakadt. — Ha nem lennének ilyenek, nem volna rád szükségem, már régen elláthattam volna őket, s ha nem kötném magam ahhoz, hogy Pilon Colin legyen a vőm. Ha valamiképp egy sehonnai koldus-fiu turkálna valaha pénzemben, dühössé tudna tenni: — de a beauvais-i gazdag aranyműves ifju, és a darlin-i gazdag molnár-leány, már egészen másként hangzik, és én így akarom: láss tehát frissen a dologhoz, néne. A kelengyét tudod mennyi leszen, s úgy vagy tíz-husz darab aranyra nem nézek, téged illetőleg, ha az ügynek hamar a végére jársz, azt gondolhatod.

E szavak után a molnár megfordítá szürkéjét és tova nyargalt, Gervaise lányasszony csak nagy nehezen bicegett mellette, ugyanis észrevette, hogy Bazil ma hajlandó a bőkezűségre, miért verni akará a vasat.

— Ön nem is képzeli, mennyit foglalkoztam éjjel és nappal az ön ügyével — mondá kis szünet után — azonban mindig több és több akadályra találtam. Csak egy kissé több időt engedne ön nekem.

— Nem lehet — mormogá a molnár. — Lásd, nekem a házat is ki kell tisztogattnom, hogy abba egy fiatal asszonyt hozhassak.

Az öreg nő a meglepetés egy felkiáltását nyomá el magában, de azután így szólt:

— Nos igen, hiszen ön még javabeli férfi, hozzá gazdag és csinos ember is, tehát nem is hiányzik semmi, hogy kapós legyen.

Bazil kegyes főbiczcentéssel fogadá ezen megjegyzést, és Gervaise folytatá:

— Persze, persze, ön hát egy fiatal nőt akar a házba vinni, s így a leányokat másféle kell elhelyeznie. Oh csak az a Margó ne volna oly kancsal, és Trina meg oly vöröshaju és fekete fogu; amaz oly fősvény: emez oly veszekedő.

— Ej mit! — kiáltott a molnár. — Egy zsák pénz mindent kiegyenlít, azután leányaim nem is olyan rutak. Vajjon Margó nem örökli-e szép virágzó színemet? és Trina tüzes tekintetemet? Boldogult anyjokban meg volt mindazon hiba, melyet észrevettél, és én mégis feleségül vettem őt, és csaknem husz évig éltem vele.

— Ön derék ember — mondá gunyos hangon Gervaise; de a molnár csak a szavakat hallotta, miért öntetszően viszonzá:

— Igazad van néne, és miként ezt te belátod, úgy a sors megkönyörült rajtam s elvette végre gonosz feleségemet. Most szabad ember vagyok, gazdag is, tehát élvezhetem az életet, mit akarok is tenni, mihelyt leányaimat elláttam.

— De Colin csak egyet vehet ám nőül — jegyzé meg Gervaise, a molnár nevetett, s azután mondá: A másikat zárdába küldöm. Előbb azonban Colin válaszon közölök.

— No ugyan pompás választás — mormogá az öreg, de leküzdé gunyolódó kedvét, s megkérde a molnárt, hogy hát ő megválasztotta e már jövődöbeliét.

— Hogyne. — válaszolá önelégült mosolylyal a molnár, míg széles szakáltalan ajkait simogatá. Te is bizonyosan ismered őt, mert hiszen messze földön ő a legszebb leány: még csak husz éves, haja szőke, szemei kék-kék, szája piczi, és kezei kesesek, az igaz, oly szegény mint a veréb a háztetőn, de ez nem képez akadályt Bazil előtt.

— Tudja már, mily szerenese vár reá? — kérde Gervaise.

— Ugyan hova gondolsz néne! Senki sem tud erről, csak magam, s most te. Ha leányaim véletlenül megtudnák, még életem sem volna biztos tőlük. Azután meg az a lány oly szerény, tartózkodó egy teremtés: nem egykönnyen hinné el, hogy a darlini gazdag molnár őt akarja feleségül venni. Megkísérletem párszor vele a beszélgetést, de szemeim tekintetét sem tudta elviselni: lesüté szemeit, elpirult, azután elfutott. Szólj néne, nem bizonyítja ez, hogy mily benyomást gyakoroltam reá?

— Bizonyosan, bizonyosan — mondá kaján mosolylyal Gervaise — ez nem is lehetne másként. De miután már ennyit mondott, megmondhatná még a választott nevét is.

— Tudd meg hát ezt is — mondá a molnár — legalább ügyelhetsz kissé, mint él a kicsi, s ha majd ismét eljövök, elmondhatod tapasztalataidat. Ime néne, — folytatá most halkabban, s meghuzá a kantárszárát, miközben a külváros utolsó házai felé mutatott, melyek mögött a kertek hoszszában huzódik vala a rét. — Nézd ott ama nyomorult kunyhóban lakik a lány, s valóban ő maga áll ott most — ott ama tölgy alatt a kerítésnél, és az esti-pirba tekintget.

— Az a magas, karesu alak, abban a barna ruhában, fehér kendővel fején? — kiáltott bámulva Gervaise. — Boldog Isten! nem Laisné Jeanne-e ő, Beauvais gyöngye?

A molnár nevetve mondá:

— Jól láttál, de nemsokára Darlin gyöngyének kell őt nevezned. Igen, igen néne. Bazil apó ravasz róka, azután van is neki szereneseje, még ma este kell, hogy kincse...

De most borzasztó szitokkal szakítá félbe mondatát, leugrott szamaráról, s lehető közel ment a sövényhez, hol egy bodzabokor ágait szíjjelvoná, hogy az egész kis kertet beláthatá.

Midőn Gervaise is odament és a molnár vállain át lesett ő is a kertbe, Jeanne már nem volt egyedül, egy ifju tartá őt karjai közt, s ő annak fekete fürtjeit kedveskedve simogatá, azután kendőjével törle le annak izzadt homlokát, s megengede, hogy ez őt homlokán esőkolja.

— Várj csak ékes ifju! — mormogá Bazil, arczából kikelve, míg zsebéből egy élésre fent kést vett elő, de Gervaise karjára tette kezét, s fülébe sugá:

— Legyen ön eszén, tegye csak vissza azt a kést, az ifju, Pilon Colin, az ön veje.

(Folytatása köv.)

TÁRCSA.

A pápák életkora.

Márczius 2-án tartotta szentséges atyánk, XIII. Leó pápa születésének 75. évfordulóját.

Ezen alkalomból talán nem lesz érdektelen a pápák hosszu során áthaladva — 263-an vannak feljegyezve a »Gierarchia cattolica«-ban — a pápák életkorával kissé foglalkozni.

XI. Gergely pápa ideje óta, kit tudvalevőleg sienai sz. Katalin Avignonból Rómába visszavezetett, megbízható adatok vannak kezünkben, melyekből a következőket akarjuk közölni:

XI. Gergely pápa idejétől 58 pápa ült szt. Péter trónján. Tizenöt van, kik a nyolczvanadik évet elérték. Ezek közül a legfiatalabb XVI. Gergely, ki 80 évet, 8 hónapot és 12 napot elért.

81 évet értek el XII. Gergely († 1406), III. Kalixt († 1458) és XIII. Benedek († 1730.)

XII. Gergely pedig nagyobb kort ért el, mert 81 éves korában elválván a pápai szentséktől, még 11 évet élt és 92 éves korában halt meg.

Két pápa: VIII. Sándor († 1691) és VI. Pius († 1799) a befejezett 82. éves életkoruk után haltak meg.

Négy pápa tulhaladta a 83 évet; ezek: XIII. Gergely († 1585), X. Ince († 1655), XIV. Benedek († 1758) és VII. Pius († 1823.)

Csak egy pápa van — III. Pál († 1549) ki meghalt, miután 84. évét már befejezte.

A felejthetetlen nagy pápa, az Istenben boldogult IX. Pius pápa, tudvalevőleg 85 évet, 8 hónapot és 26 napot élt, mikor az élet koronájának örök birtoklására hívta az isteni igazság.

Három pápa 86 évet ért el: VIII. Bonifác († 1303), X. Kelemen († 1676) és XII. Ince († 1700.)

XII. Kelemen 88 éves volt, IV. Pál, ki 89 éves korában a pápai székre emeltetett, 93 éves volt, mikor meghaltak. — XXII. János pápa, ki 1334-ben meghalt, 90 éves, III. Kalixt pápa pedig 92 éves volt, midőn meghalt.

IX. Gergely pápa majdnem száz éves volt, midőn meghalt.

Mostani szentséges atyánk, mint ismeretes, 1810. márczius 2-án Carpinetóban született, most tehát 75 éves korában van.

1878. február hó 20-án meg lett választva pápának — tehát pápaságának nyolczadik évében áll.

Dicső elődje, mint ismeretes, 31 évig, 7 hónapig és 22 napig kormányozta az Isten egyházát.

Vajha a mostani nagy pápánk, ha nem is IX. Pius, hát legalább Péter éveit látná viruló, ép egészségben, melyért benső és hő imát rebeg millió és millió ajakkal annyi katolikus szív és lélek.

Historicus.

RÖVID HIREK.

* **Főt. Zalka János** győri püspök ő exja az általa föntartott tanulók tápintézetének javára házat vett. E jótékony intézetben 50—60 tanuló helyezhető el.

* **Neszveda István** fölszentelt philomeliai püspök, váci segédpüspök, általános ügyhallgató és püspöki helynök a jelen év nyarán üli meg áldozárrá szenteltetésének félszázados jubileumát. A váci egyházmegyében általános az érdeklődés a jeles

főpap aranymiséje iránt, ki papi buzgalmaért, magas erényeiért, az alsó papság iránt mindenkoron tanúsított atyai jóindulatáért magasan áll a megyei clerus szeretetében és tiszteletében. A magas kora daczára törhetlen egészségnek és szellemi erőnek örvendő főpap 1811. február 15-kén született és 1835. szeptember 25-kén szenteltetett néhai gróf Nádasdy Ferencz, váci püspök által áldozárrá. Mint szegény szülők gyermeke egyedül tehetségei és kitartó szorgalma által vivta ki fokozatos emelkedését mai magas polczára, melyen paptársai és a hívők kegyelete környezi. A váci clerus nagy ünnepélyességgel készül megülni a közszeretben álló főpap arany miséjét.

* **A Mátyás-templom** építésének előhaladása folytán remélhető, hogy a templom egy részében a jövő 1886. évben, mikor Budavárának a törököktől való visszahódítása ünnepét fogják ülni, már isteni tisztelet rendesen lesz tartható. De hogy ez bekövetkezhesék, írja a vallás és közoktatásügyi miniszter Budapest fővárosához, a templom belső felszereléséről kell gondoskodni. A miniszter már utasította az építést, hogy a felszerelés tervezetét készítse el. Utal ezután a leirat arra, hogy a vallásalap úgy a Mátyás-templom, mint a Lipót-templom építése által mennyire igénybe van véve. Az előbbire már fél milliót, az utóbbira 600 ezer frtot adott. A miniszter végül azon óhaját fejezte ki, hogy a főváros a belső felszerelésnek mintegy 90000 frtnyi költségét szavazza meg a Mátyás-templom számára. A miniszter hajlandó ez összeget előlegezni, ha a főváros — bár részletekben is — folyósítani fogja azután a költséget.

* **A lipótvárosi basilica** váci körutra néző szentélye már alig lesz készen a kiállításra. A déli torony alapjáig le van ugyan bontva, de fölépítése az idén alig remélhető, mert az építésre az építő bizottságnak csak 38.000 frt áll az idén rendelkezésére. A napokban azonban a szentély déli oromzatára fölteszik a még hiányzó apostol-szobrokat, hogy a hátsó rész legalább némileg tetszetős külsőt nyerjen. Magyaránny építkezésekre csak a jövő évben lesz kilátás, ha a közoktatásügyi miniszter által tervbe vett 5 millió forintos sorsjegykölcsön létesül. Ez tíz év alatt egynegyed millió részletekben bocsátatik majd a miniszter rendelkezésére.

* **Ő felsége** a székesfehérvári káptalannál üresedésbe jött utolsó mesterkanonoki javadalmat Károly János esperes, tétényi plebánosnak, — a sz. Péterről nevezett peturi címzetes apátságot pedig G r e m s p e r g e r István székesfehérvár-belvárosi plebánosnak adományozta.

* **Ihász Gilbert** prémontrei kanonok a jánoshidai r. kath. iskola szegény tanulói segélyezésére örök alapítvány gyanánt 100 frtot ajándékozott, amely adományért a vallás- és közoktatásügyi miniszter köszönetét nyilvánította.

* **Budavár visszafoglalásának 200-ik évfordulójára** B e n c z u r Gyula nagy történeti képet fog festeni, ennek tárgyát amaz esemény fogja képezni, midőn Lothringeni Károly Buda visszafoglalása után kíséretével a várba fölvonul. A nagyszabású képen az alakok életnagyságban lesznek festve, s amennyiben Petneházy egykoru arczképe felkutatható lesz, a magyar hős a kíséretnek egyik kimagasló alakját fogja képezni. A képről Benczur még a nyár folyamán vázlatot készít.

* **A országos központi katk. legényegylet évkönyvét 1884-re** köszönettel vettük. Ezen, ft. S c h i f f e r F e r e n c z vezetése alatt álló derék intézet most már saját házzal bir, tagjainak száma 585. Egyházi fővédnöke: S i m o r János bibornok-herczeg-primás ő eminentiája; világi fővédnöke gróf Pálffy Móríczy nyug. altábornagy.

* **A budapesti általános kiállítás** hangversenytermében egy orgona fog felállítani, melynek készítője Angster József

pécsi orgonakészítő; e nagyszerű hangszer az obrováci róm. kath. templom számára készült, de megrendelője dr. H a y n a l d L a j o s bibornokérsek megengedte, hogy a kiállítás tartama alatt a koncertteremben felállíttassék és rajta játszhasanak.

* **Halálozások.** Á r v a y K o r n é l sz. fer. r. áldozár Lébénysz.-Miklóson, — M i k i t a M á t é a Vazul-rend tagja, aranymisés, Munkács egyházmegyei szentszéki tanácsos, tartományi főnök márcz. 18-ikán 83-ik évében, — J á k y F e r e n c z, az országszerte ismeretes oslii lelkész, aranymisés áldozár, Kapuvárt 79 éves korában. — B e n c z e Pál szentkatonai lelkész Erdélyben márcz. 13-ikán 62 éves korában. — L o p u s c h á n János kegyvestanító-rendi tanár márcz. 15-ikén 58 éves korában Rózsahegyben. — K r o s e t z Paskál sz. fer. r. tag márcz. 6. 31 éves korában Sümeghen. — S z t a r i l l I g n á c z pécze-szöllősi plebános márczius 20-ikán 45-ik évében elhunytak. Az ő. v. f. n.!

* **Apró hírek.** Indiában újra kitört a c h o l e r a. — A budapesti tanítók a legutóbbi városi közgyűlés határozata folytán 300 frt drágasági pótlékban részesülnek. — S o p r o n városának közgyűlése azon dicséretes határozatot hozta, hogy a millenarium alkalmára megiratja a város monographiáját. — hanem aztán ne németül! — S z e g e d e n az algyői hídát átadták a forgalomnak. — T e m e s megyében pénzhamisító bandát fogtak el, mely ölből 20 krajczárosokat készített.

* **Kruesz Krizosztom** boldogult pannonthalmi főapát fölött a tudom. akademiában emlékbeszédet dr. H o l l ó s y J u s z t i n i á n dömlöki apát fog tartani.

* **A Szent-István-Társulat f. hó 26-ikán csütörtökön d. u. 4 órakor választmányi ülést tart.**

* **A főrendi házbán** a felsőház reformjáról szóló törvényjavaslat tárgyalását márczius 23-ikán kezdték meg. Az első napon főpapjaink közül senki nem beszélt. A szólásra jelentkezett szónokok sorában az egyháziak közül Danielik János cz. püspök nevét találtuk.

MINDENFÉLE.

— Hát csakugyan ilyen magasan volt az árvíz? — kérdi a mesterlegény a ház előtt ácsorgó gazdát. — a házeresz alatt levő vízjegyre mutatva.

— Dehogy! — okoskodik a gazda. — azok az istentelen kölykök minduntalan levakarták, most hát feltettem az eresz alá, ott aztán el nem érik.

* * *

Egy ember a bolondok házát akarja megnézni, s hogy hamarabb oda érjen, bérkocsit fogad.

— Mennyiért visz el a bolondok házáig? — kérdi a bérkocsist.

— Visszajön az ur, vagy ott marad?

* * *

A spanyolok egész a neveltségig kevélyek. A gögös urak egyszer elfogtak a csatában egy fejedelmet, kitől azt kívánták, hogy hajtsa meg magát előttük. A fejedelem megtagadta ezen kívánat teljesítését. A spanyolok tehát fortélylyal akarták kicsikarni a meghajlást. Összegyűltek egy szobában, melynek ajtaja nagyon alacsony volt, hogy majd azon bejöttekor, akarja vagy sem, meghajtja magát a fogoly fejedelem.

Vigyorogva lesték a megaláztatás e pillanatát. Azonban, mikor a fejedelem az ajtóhoz ért, rögtön átlátta, hogy mit akarnak vele; azért hát egyet fordult, és háttal ment a szobába.

* * *

Két léha fiatal ember sétált a váci utcán, fényes kirakatu boltok, fényes jövőmenők között.

— Barátom — szól az egyik — ha ugy vaktában most ötvenezer forintot találnál, mit csinálnál?

— Ötszáz forint jutalmat adnék annak, aki elvesztette.

A kis fiu hat éves, kis huga négy éves.

Egy szenes-ember megy el a ház előtt.

— A szenes-emberek is mosdanak minden reggel? kérdi a kis lány.

— Persze, mond bátyja.

— Mivel?

Károlyka gondolkozik, azután komoly hangon mondja:

— Fekete szappannyal, azért, hogy ne lássék meg arcukon a fehér szappany.

— Juliska megosztotál a csokoládé-bomboniéren kis öcséd-del? kérdi az anya leánykáját.

— Oh! igen, anyácskám. Én megettem a csokoládébont s Lajoskának adtam a szép papirost, amibe a csokoládé volt göngyölvé.

Uj fölfedezés.

— Ugyan kérem, mondja meg, mire való az a roppant sok sodrony, ami itt Budapesten a házak födelén mindenféle irányban huzódik, — kérdi egy vidéki a szögleten álló hordártól.

— Azok a telefon-sodronyok, felel a kérdezett.

— Igen, a vékonyak, azt elhiszem. De nem mind egyforma, némelyik vastagabb; mire valók ezek?

— Ezek is telefon-sodronyok; ezek a süketek számára valók. válaszol fölvilágosítólag a hordár.

Jogosult kívánság.

— Ha legközelebb a gólya újra eltalálna jönni hozzánk, mit szeretnél jobban: egy kis fiu, vagy egy kis leánytestvért? kérdi az apa öt éves fiacskáját.

— Kedves apuskám, ha apuskának mindegy, akkor jobban szeretnék egy szép kis hintáló falovat.

X... a következő levelet kapja barátjától Y-től:

»Kedves barátom, ágyból írom ezen soraimat; alig birom a tollat ujjaim közt tartani. A vonat, melyen tegnap Bécsből jöttem, kislított. Három sebet kaptam. Az orvos kijelentette, hogy az egyik halálos; nekem azonban reményem van, mert a másik kettőről azt mondta, hogy gyógyíthatók.

— Oh! mily szép vörös halaeskáid vannak ebben az üveg- edényben; ugyan kérlek, mondd nekem, honnan származnak a vörös halak?

— Hát még annyit sem tudsz, hogy a vörös-tengerből!

Társulati Értesítő.

A Szent-István-Társulat

f. évi márcz. 19-ikén tartott nagygyűlése.

Mint minden évben, ugy ez alkalommal is a Társulat nagygyűlése rendkívül fényes volt.

A Bibornok-Herczeg-Primáson kívül a nm. püspöki karból jelen volt dr. Zalka János győri, dr. Kovács Zsigmond

veszprémi, dr. Dulánszky Nándor pécsi, dr. Pauer János székesfehérvári, dr. Schuster Konstantin kassai, Császka György szepesi, dr. Mihályi Viktor gör. kath. lugosi püspökök. Külön káptalanokat és intézeteket képviseltek báró dr. Hornig Károly püspök, Markus Gyula pápai praelátus, papneveldei igazgató, dr. Fraknoi Vilmos apátkanonok, országgyűlési képviselő, Tanács János váci kanonok, dr. Bita Dezső egyetemi rektor. — Jelen volt számos országgyűlési képviselő, mint gróf Zichy Jenő, Bende Imre, Rossival István, Jánossy János, Zimándy Ignác stb. Az egyetemi theologiai kar tanárai majdnem teljes számmal; több világi egyetemi tanár, mint Lubrich Agoston, Kerékgyártó Árpád stb. A helybeli kath. állami főgymnasium több képviselője, mint Küröz Antal, Novák Lajos, dr. Schwikker Henrik stb. A főváros plébánosai majdnem teljes számmal jelennek meg; számosan a curiától és itélő-táblától; a vidéki ele-rusnak számos előkelő képviselője, ugy szintén a vidéki papneveldekből, theologiai karokból és egyéb tudományos intézetekből; a központi papnevelde elöljárói teljes számmal; a főváros több előkelő polgára. Végre a központi papnevelde növendékei mindnyájan.

Pont 9 órakor az egyetemi templomban szentmise tartott, mely után a nagy számmal jelen volt tagok, élőkön az elnökséggel fölvonultak a papnevelde fényes dísztermébe.

Itt gróf Károlyi Sándor elnök jelenté, hogy a nagygyűlésen Bibornok-Herczeg-Primás személyesen fog mejelelni és elnökölni. Legott Bende Imre apát és országgyűlési képviselő elnökle alatt küldöttséget nevezett ki, mely ő Eminentiaját a nagygyűlésre ünnepélyesen meghívja. A küldöttség eljárván tisztében, néhány percz mulva Bende Imre apát jelenté, hogy ő Eminentiaja a küldöttséget kegyesen fogadta, s megígérte, hogy a nagygyűlésen azonnal meg fog jelelni.

A püspökök és több világi előkelő kíséretében megjele- nő Bibornok-Herczeg-Primást a nagygyűlésre összegyülekezett tagok élénk éljenzéssel fogadták.

A Bibornok-Primás elfoglalván az elnöki széket, újra egy- két monda azon monumentális beszédeinek, melyeket hódolattal- jesen fogad a kath. közönség, s melyek élénk viszhangot szoktak kelteni a hazai és külföldi sajtóban. Ezuttal tárgyául a socialis kérdést választotta, mely napjainknak egyik legégetőbb kérdése. Nem bocsátkozunk e beszéd ismertetésébe, annál ke- vésebbé, mivel a közönségnek alkalma van azt szószerinti teljes szövegben élvezni. Csupán annyit jegyzünk meg, hogy a Bibor- nok-Primás hévteljes előadása a mély és ragyogó eszmék ha- tását még inkább nevelé.

Viharos éljenzés riadt föl a nagyterem minden zugában, midőn a Bibornok nagyhatású beszédét befejezte.

Gróf Károlyi Sándor elnök tolmácsolta a mély benyo- mást, melyet a Bibornok-Primás megnyitó beszéde a közönségre tett; a Társulat háláját fejezte ki, és kérte ő Eminentiaját, engedné azt át kinyomatás és terjesztés végett, hogy azt minél többen olvashassák és a fejtegetett fontos kérdésben irányul szol- gáljon. Amit a Bibornok nagy készséggel teljesített.

Lonkay Antal társ. tag indítványozta, hogy a nagygyű- lésből kéressék föl ő Eminentiaja, miszerint az Egyház feje, XIII. Leó pápa ő Szentsége iránti hűségünket, törhetlen ragaszkodá- sunkat és kegyeletünket tolmácsolni méltéztassék. Mire ő Emi-

Folytatása a mellékleten:

mentája kijelenté, hogy ezt teljesíteni édes kötelességének fogja tartani.

Következett a társulati alapszabályoknak a választmány által eszközölt módosítása javaslatának bemutatása és tárgyalása.

Gróf Apponyi Albert másodelnök előadja, hogy a javaslatba hozott módosítások az alapszabályoknak a tényleges gyakorlati való összhangzásba hozatalát célozzák; tehát a gyakorlatot vannak hivatva szentesíteni. A lényegesebb módosítások, hogy az elnökséget képezi egy vagy két elnök és az alelnök, és hogy egyik elnöknek mindig egyháznak kell lenni; továbbá egy vagy két censor kineveztetése, és végre, hogy míg a régi alapszabályok szerint a döntő fórum az elnökség, ami nem felel meg a Társulat mai fejlődésének, a módosítások szem előtt tartva azt, hogy a felelősséget meg kell osztani, mindenre nézve, amiben az alapszabályok külön nem intézkednek, a Társulat irodalmi és gazdasági ügyeiben a vég eldöntést a választmányra ruházzák.

Ezután a társ. igazgató egyenkint olvasta föl a módosított szakaszokat, melyeket a nagygyűlés észrevétel nélkül elfogadott.

A társ. igazgató részletes jelentést tett a Társulat irodalmi és gazdasági ügyeiről. Az irodalmi jelentés kiterjeszkedett a tagilletményekre, népiratokra, imakönyvekre, ifjúsági iratokra és az elemi tankönyvekre. A gazdasági jelentés főként a pénzügyet ölelte föl, és folytonos emelkedést mutató összehasonlítást tett a múltévi bevételekkel és kiadásokkal.

Fölvizsgálat után a számvizsgáló bizottság jelentése az 1884-iki zárszámadásról. E jelentés szerint a zárszámadás helyesnek és kifogástalannak találtatott. Ennek folytán a bizottság javaslatba hozza, hogy a pénztárnoknak a fölmentvény kiadassék, és hosszú évek során tanúsított buzgó és önzéstelen fáradozásaiért a Társulat köszönete nyilváníttassék. A nagygyűlés egyhangulag megszavazta a fölmentvényt, valamint azt is, hogy a buzgó pénztárnoknak köszönet mondassék, önzetlen és hű szolgálataért.

A pénztárnoki jelentésből kiemeljük, hogy 1884-ben a Társulat bevétele volt 99,110 frt 55 kr., — kiadás 97,101 frt 21 kr. Azonban a kiadásban szerepel 10,307 frt 26 kr. k a m a t r a kiadott tőke. A tiszta kiadásból levonva a tiszta bevételt, marad 1884-ben 12,216 frt 60 krnyi t ö b b l e t.

A tőkepénzek összege az 1884-ik év végével 90,546 forint. Az ügynökségi bevétel volt 1884-ben 79,843 frt 27 kr.

A Társulat kiadásában 1884-ben megjelent nyomtatványok példányszáma 500,900, ivszáma 3.227,004.

A választmány új tagjaival választottak: gróf Szapáry Géza, gróf Sztáray Antal és dr. Kanyurszky György.

A programban előfordult ügyek letárgyalása után fölkelt dr. Tárkányi Béla apátkanonok s társ. alelnök, s a hivatalos jelentésekhez mintegy kiegészítésül előadja, hogy egyházi irodalmi működésének legjobb jutalmául tekinti azon kitüntetést, melylyel a Szt.-István-Társulat megtisztelte, midőn a múltévi nagygyűlésen alelnöksége második hatéves cyclusa leteltével lemondását szabályszerűen bejelentvén, az elnöklő Bibornok-Herczeg-Primás ő Eminentijának fölhívására harmadizben lőn a nagygyűlés által alelnökkül megválasztva. E nagybecsü bizalomért akkor kifejezett háláját most megújítván, előadja, hogy a harmadik cyclusból csak egy esztendőre nyert nagymélt. érsektől főpásztori engedélyt; ez év most letelvén, mivel nagym. érseke a további évekre engedélyét meghosszabbítani nem akarja, Tárkányi Béla apátkanonok és alelnök a cánoni engedelmségnél fogva kötelességének tartja ezt a nagygyűlésnek bejelenteni s a fővédnök ő Eminentiját fölkérni, hogy az alelnöki tiszt betöltése iránt intézkedni méltóztassék.

Ő Eminentija, amely kegyességgel fölhívta apátkanonok urat a múltévi nagygyűlésen alelnöki diszes tisztének további folytatására, ugyanoly meleg részvétellel vette most tudomásul a cánoni engedelmségből fakadó nyilatkozatát, mely szerint a szívéhez nőtt szép alelnöki állásától is kész megválni.

Mivel azonban az ügy a jelen nagygyűlés programjába nincs fölvéve, s így nem is tárgyalható, — ő Eminentija addig is, még néhány hónap múlva az alelnöki nagyfontosságú állás betöltése végett rendkívüli nagygyűlést hívhat össze, melyen mind saját, mind a Társulat elismerését az apátkanonok urnak kifejezheti a Társulat javára annyi éveken át kifejtett sikeres közreműködéséért, ezennel fölhívja az alelnök urat, hogy az alelnöki teendőket ismert erélyével és szeretetével teljesítse. Mire Tárkányi Béla apátkanonok ur a nagygyűlés helyeslő éljenzése közt készséggel vállalkozott.

Több tárgy nem lévén, a jegyzőkönyv hitelesítésére fölkértek Barta Béla és Markus Gyula urak.

Végül dr. Balogh Sándor ur fölkérésére ő Eminentija áldásában részesíté a jelenvoltakat.

HIRDETÉSEK.

ZAMBACH J. BÉCS.

11-26

Ő eminenciája Magyarország bibornok hg-primása és a bécsi metropolita s káptalan szállítójának,
Bécs, I. Stephansplatz, Nr. 5. Domherrnhof
van szerencsém jelenteni, miszerint

a műhimző intézet és az egyházi diszitmények gyára

tetemesen megnagyobbított s saját házába lett áthelyezve.

A kiadások csökkenésével azon kellemes helyzetben vagyok, hogy mindennemű készitményeimet jelentékenyen olcsóbb árak mellett számíthatom; így például

misemondó ruhákat,

melyek ezelőtt **40 egész 45 frtba** kerültek, ma már **30 egész 35 frt** árban állíthatom elő.

Uj képes árjegyzékemet kívánatra **pósta útján azonnal bérmentve megküldhetem.**

